

ISSN 3093-3641

TẠP CHÍ **DÂN TỘC HỌC**
VÀ
TÔN GIÁO HỌC

Số 04 (04), 2025

TẠP CHÍ DÂN TỘC HỌC VÀ TÔN GIÁO HỌC

Số 04 (04), 2025

Giấy phép số 120/GP-BVHTTDL, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch cấp ngày 05/9/2025
Bìa: Duy Hải. Chế bản và in tại Phòng In - Phát hành, Viện Thông tin Khoa học xã hội
Phát hành qua mạng lưới Bưu điện Việt Nam - Mã ấn phẩm C634; Hotline: 1800.585855

Giá: 45.000đ

VIỆN DÂN TỘC HỌC VÀ TÔN GIÁO HỌC
VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM

TẠP CHÍ DÂN TỘC HỌC VÀ TÔN GIÁO HỌC

TỔNG BIÊN TẬP

Nguyễn Thị Quế Hương

PHÓ TỔNG BIÊN TẬP

Hoàng Phương Mai

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

PGS.TS. Nguyễn Văn Minh	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Chủ tịch Hội đồng
TS. Nguyễn Thị Quế Hương	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Phó Chủ tịch HĐ
PGS.TS. Nguyễn Thị Thanh Bình	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
TS. Hoàng Văn Chung	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
PGS.TS. Nguyễn Hồng Dương	Viện Trần Nhân Tông	Ủy viên
TS. Ngô Quốc Đông	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
TS. Nguyễn Thắm Thu Hà	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
GS.TS. Đỗ Quang Hưng	Đại học Khoa học Xã hội & Nhân văn	Ủy viên
TS. Nguyễn Ngọc Mai	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
TS. Hoàng Phương Mai	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
TS. Bùi Thị Bích Lan	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
TS. Nguyễn Công Thảo	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
TS. Trần Hồng Thu	Viện Dân tộc học và Tôn giáo học	Ủy viên
PGS.TS. Vương Xuân Tình	Hội Dân tộc học và Nhân học Việt Nam	Ủy viên
PGS. TS. Chu Văn Tuấn	Viện Xã hội học và Tâm lý học	Ủy viên

TÒA SOẠN VÀ TRỊ SỰ

Tầng 9, Tòa nhà A, Số 1, phố Liễu Giai, phường Ngọc Hà, thành phố Hà Nội

Điện thoại: (+84) 0962017858

Email: tapchidhvatgh@gmail.com

Website: <http://iars.vass.gov.vn>

MỤC LỤC

NHỮNG VẤN ĐỀ DÂN TỘC, TỘC NGƯỜI

- 3 **Trần Thị Phương Anh**
Sự “tái sinh” của người Hmông theo Tin Lành ở vùng biên giới phía Bắc và các yếu tố ảnh hưởng: Nghiên cứu trường hợp bản Sin Suối Hồ, tỉnh Lai Châu
- 14 **Lê Thị Mùi**
Vai trò của quan hệ xã hội đối với lao động dân tộc thiểu số di cư tại một số khu công nghiệp tỉnh Bắc Ninh
- 24 **Vũ Đình Mười**
Thực trạng bảo tồn di sản văn hoá truyền thống của người Mường ở tỉnh Ninh Bình
- 34 **Phạm Thị Thu Hà**
Nghề thuốc nam của người Dao ở xã Ba Vi, thành phố Hà Nội: Thực trạng và một số vấn đề đặt ra
- 45 **Sa Thị Thanh Nga**
Hoạt động du lịch tại Mộc Châu và một số vấn đề đặt ra đối với môi trường tự nhiên
- 56 **Đặng Minh Ngọc**
Biến đổi sinh kế của người Cơ-tu ở thôn Tư Pơơ, xã Bến Giằng, thành phố Đà Nẵng

NHỮNG VẤN ĐỀ TÍN NGƯỠNG, TÔN GIÁO

- 65 **Trần Anh Châu**
Quan điểm của Erik Erikson về tôn giáo trong mối liên hệ với vòng đời người
- 76 **Nguyễn Thế Nam**
Nhà thờ Công giáo Việt Nam: Lịch sử và phong cách kiến trúc
- 87 **Mai Thùy Anh**
Sự truyền bá và phát triển của Nhất Quán đạo: Quá trình toàn cầu hóa tôn giáo
- 98 **Phạm Minh Phương**
Tục thờ Mẫu Thoải ở đền Hàn Sơn, Thanh Hoá: từ góc nhìn tôn giáo học sinh thái
- 108 **Phạm Thị Hà Xuyên**
Tín ngưỡng thờ cá Voi ở vùng biển Sầm Sơn, tỉnh Thanh Hoá trong bối cảnh hiện nay
- 119 **Đỗ Duy Hưng**
Hình tượng Bà Chúa Then tại đền Chúa Then, thôn Nà Cốc, xã Bình Gia, tỉnh Lạng Sơn

TABLE OF CONTENTS

ISSUES OF NATION, ETHNICITY

- 3 **Tran Thi Phuong Anh**
The “Renaissance” of Protestant Hmong Communities in The Northern Border Region and Its Driving Factors: A Case Study of Sin Suoi Ho Village, Lai Chau Province
- 14 **Le Thi Mui**
The Role of Social Relationships among Migrant Ethnic Minority Workers in Some Industrial Zones of Bac Ninh Province
- 24 **Vu Dinh Muoi**
The Current Status of Traditional Cultural Heritage Conservation among The Muong in Ninh Binh Province
- 34 **Pham Thi Thu Ha**
Traditional Medicinal Practice of The Dao People in Ba Vi Commune, Hanoi: Current Status and Emerging Issues
- 45 **Sa Thi Thanh Nga**
Tourism Activities in Moc Chau and Emerging Issues for the Natural Environment
- 56 **Dang Minh Ngoc**
Livelihood Transformations among the Co-Tu in To Poo Village, Ben Giang Commune, Da Nang City

ISSUES OF BELIEFS, RELIGIONS

- 65 **Tran Anh Chau**
Erik Erikson’s Perspective on Religion in Relation to The Human Life Cycle
- 76 **Nguyen The Nam**
Catholic Churches in Vietnam: History and Architectural Styles
- 87 **Mai Thuy Anh**
The Dissemination and Development of Yiguandao: The Globalization Process of Religious Phenomenon
- 98 **Pham Minh Phuong**
Worshipping the Mother Goddess Thoai at Han Son Temple, Thanh Hoa: From the Perspective of Ecological Religious Studies
- 108 **Pham Thi Ha Xuyen**
Whale Worship Belief in the Coastal Area of Sam Son, Thanh Hoa Province in the Contemporary Context
- 119 **Do Duy Hung**
The Image of Bà Chúa Then at The Chúa Then Temple, Nà Cốc Village, Bình Gia Commune, Lạng Sơn Province.

1. Trần Thị Phương Anh: Sự “tái sinh” của người Hmông theo Tin Lành ở vùng biên giới phía Bắc và các yếu tố ảnh hưởng: Nghiên cứu trường hợp bản Sin Suối Hồ, tỉnh Lai Châu

Tóm tắt: Bản Sin Suối Hồ là nơi cư trú của người Hmông ở khu vực biên giới phía Bắc thuộc tỉnh Lai Châu. Từng là một trong những bản nghèo của cả nước, ngày nay nhiều người biết đến Sin Suối Hồ là điểm du lịch hấp dẫn gắn với cảnh quan thiên nhiên và văn hóa đặc sắc. Đây được cho là một sự “tái sinh” của cộng đồng Hmông theo đạo Tin Lành ở nơi biên giới, thông qua một tiến trình chuyển hóa toàn diện từ nhận thức bên trong đến hành động cụ thể biểu hiện ra bên ngoài như làm đường, làm chợ, xây dựng mô hình kinh tế,... Quá trình này được thúc đẩy bởi sự kết hợp giữa chính sách hỗ trợ có hiệu quả thiết thực của Nhà nước, cũng như ảnh hưởng của đạo Tin Lành trong việc hình thành lối sống mới và sức mạnh nội sinh của cộng đồng. Qua đó, bản Sin Suối Hồ trở thành minh chứng sinh động cho khả năng tự đổi mới và phát triển bền vững của người Hmông vùng biên giới trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Người Hmông, đạo Tin Lành, chuyển đổi đời sống kinh tế - xã hội, bản Sin Suối Hồ, Lai Châu.

2. Lê Thị Mùi: Vai trò của quan hệ xã hội đối với lao động dân tộc thiểu số di cư tại một số khu công nghiệp tỉnh Bắc Ninh

Tóm tắt: Bài viết nghiên cứu vai trò của quan hệ xã hội đối với lao động dân tộc thiểu số di cư tại một số khu công nghiệp tỉnh Bắc Ninh. Quan hệ xã hội giúp lao động dân tộc thiểu số vượt qua các rào cản khi sống tại môi trường mới, đặc biệt, trong việc tìm kiếm việc làm, tiếp cận thông tin, hỗ trợ tài chính phi chính thức và hòa nhập xã hội. Đồng thời, quan hệ xã hội còn là đòn bẩy quan trọng giúp họ độc lập kinh tế, nâng cao vị thế xã hội trong gia đình và cộng đồng. Nghiên cứu cũng làm rõ một số hạn chế của mạng lưới này, từ đó, đưa ra các đề xuất, khuyến nghị nhằm tăng cường hiệu quả của các mạng lưới quan hệ xã hội và thúc đẩy sự hòa nhập bền vững cho lao động dân tộc thiểu số di cư tại các khu công nghiệp.

Từ khóa: Quan hệ xã hội, lao động dân tộc thiểu số, di cư, khu công nghiệp, Bắc Ninh.

3. Vũ Đình Mươi: Thực trạng bảo tồn di sản văn hoá truyền thống của người Mường ở tỉnh Ninh Bình

Tóm tắt: Người Mường có lịch sử cư trú lâu đời ở Việt Nam, đã tạo dựng một nền văn hóa phong phú, đa dạng và giàu bản sắc. Tuy nhiên, dưới tác động của kinh tế thị trường, di cư lao động và chính sách quản lý rừng, văn hóa truyền thống của người Mường tại tỉnh Ninh Bình đang biến đổi sâu sắc. Nhiều giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể bị mai một, thậm chí có nguy cơ mất hẳn nếu không được bảo tồn kịp thời. Trên cơ sở tư liệu nghiên cứu thực tế tại xã Cúc Phương, tỉnh Ninh Bình và tiếp cận từ góc nhìn dân tộc học, bài viết tập trung phân tích nguyên nhân, thực trạng biến đổi văn hóa truyền thống của người Mường ở địa phương, đồng thời đưa ra một số luận điểm về bảo tồn di sản văn hóa và khuyến nghị chính sách. Qua đó, nghiên cứu hướng đến việc gìn giữ, phát huy các giá trị văn hóa đặc sắc của cộng đồng Mường trong bối cảnh hiện đại hóa và hội nhập.

Từ khóa: Bảo tồn, di sản văn hóa, người Mường, Ninh Bình.

4. Phạm Thị Thu Hà: Nghề thuốc nam của người Dao ở xã Ba Vì, thành phố Hà Nội: Thực trạng và một số vấn đề đặt ra

Tóm tắt: Bài viết làm rõ thực trạng nghề thuốc nam của người Dao ở xã Ba Vì, thành phố Hà Nội trên các khía cạnh: quan niệm về sử dụng thuốc nam hiện nay; sự thay đổi về nguồn dược liệu; hiện đại hóa quy trình chế biến và bảo quản thuốc nam; đổi mới trong cách thức tổ chức sản xuất của nghề thuốc; mở rộng thị trường và tạo dựng thương hiệu cho sản phẩm thuốc nam. Từ hoạt động kinh tế phụ trợ trong truyền thống, hiện nay nghề thuốc nam đã vươn lên trở thành sinh kế chính, góp phần thay đổi cơ cấu kinh tế, nâng cao thu nhập và giảm nghèo cho các hộ gia đình. Tuy nhiên, nghề thuốc nam cũng đang phải đối mặt với một số khó khăn như: suy giảm nguồn dược liệu tự nhiên, thách thức trong hội nhập thị trường và năng lực cạnh tranh, bất cập về hành lang pháp lý và sự mai một tri thức dân gian. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số kiến nghị nhằm bảo tồn và phát triển nghề thuốc nam của người Dao trong bối cảnh hội nhập.

Từ khóa: Sinh kế tộc người, nghề thuốc nam, người Dao, Ba Vì, Hà Nội.

5. Sa Thị Thanh Nga: Hoạt động du lịch tại Mộc Châu và một số vấn đề đặt ra đối với môi trường tự nhiên

Tóm tắt: Bài viết làm rõ thực trạng hoạt động du lịch và những vấn đề đặt ra đối với môi trường tự nhiên tại phường Mường Sang, thị xã Mộc Châu, tỉnh Sơn La. Những năm gần đây, các loại hình du lịch cộng đồng, du lịch trải nghiệm nông nghiệp - nông thôn và du lịch nghỉ dưỡng phát triển mạnh, mang lại lợi ích kinh tế và cơ hội sinh kế cho người dân địa phương. Song, hoạt động này cũng kéo theo những tác động tiêu cực đến môi trường tự nhiên, như gia tăng rác thải rắn, ô nhiễm nguồn nước, ô nhiễm đất và biến đổi cảnh quan sinh thái tại một số điểm du lịch. Từ thực tiễn đó, bài viết đề xuất một số giải pháp hướng tới phát triển du lịch bền vững, đảm bảo hài hòa giữa tăng trưởng kinh tế - xã hội và bảo vệ môi trường sinh thái.

Từ khóa: Hoạt động du lịch, môi trường tự nhiên, dân tộc thiểu số, Mộc Châu, Sơn La.

6. Đặng Minh Ngọc: Biến đổi sinh kế của người Cơ-tu ở thôn Tơ Pơ, xã Bến Giằng, thành phố Đà Nẵng

Tóm tắt: Bài viết tìm hiểu quá trình biến đổi sinh kế của người Cơ-tu tại thôn Tơ Pơ, xã Bến Giằng, thành phố Đà Nẵng sau khi chuyển đến khu tái định cư thủy điện Sông Bung 4. Nghiên cứu dựa trên nguồn tư liệu thực địa cho thấy, người Cơ-tu đã chủ động thích ứng với điều kiện sống mới thông qua duy trì những hình thức sinh kế truyền thống còn phù hợp, phát triển các mô hình sinh kế mới như chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi có giá trị kinh tế cao, tham gia bảo vệ rừng cộng đồng và mở rộng hoạt động di cư lao động, làm thuê, làm công nhân tại các khu công nghiệp. Những thay đổi này góp phần cải thiện thu nhập, nâng cao đời sống và thúc đẩy quá trình hội nhập kinh tế - xã hội của cộng đồng. Tuy nhiên, tính bền vững của các mô hình sinh kế đến nay vẫn phụ thuộc nhiều vào sự hỗ trợ của Nhà nước và địa phương, đặc biệt, trong các lĩnh vực tín dụng ưu đãi, đào tạo nghề và phát triển thị trường tiêu thụ nông - lâm sản.

Từ khóa: Sinh kế, biến đổi sinh kế, người Cơ-tu, tái định cư, Đà Nẵng.

7. Trần Anh Châu: Quan điểm của Erik Erikson về tôn giáo trong mối liên hệ với vòng đời người

Tóm tắt: Erik Homburger Erikson (1902-1994), nhà tâm lý học phát triển và phân tâm học người Mỹ gốc Đức, nổi tiếng với lý thuyết phát triển tâm lý xã hội qua các giai đoạn trong vòng đời con người. Dù không trực tiếp nghiên cứu tôn giáo như một lĩnh vực độc lập, các tác phẩm và phân tích của ông cung cấp nền tảng quan trọng để hiểu vai trò của tôn giáo trong quá trình hình thành bản sắc cá nhân và xã hội. Erikson đề cập đến tôn giáo như một hiện tượng văn hóa và tâm lý, bao gồm vấn đề phát triển bản ngã và hiện tượng “giả hình thái” (pseudospeciation), một hình thức định kiến tôn giáo. Bài viết phân tích các quan điểm chủ yếu của Erikson về tôn giáo, góp phần làm rõ cách ông nhìn nhận về mối quan hệ giữa tôn giáo và vòng đời người.

Từ khóa: Tôn giáo học, Erikson, quan điểm tôn giáo, phát triển vòng đời người.

8. Nguyễn Thế Nam: Nhà thờ Công giáo Việt Nam: Lịch sử và phong cách kiến trúc

Tóm tắt: Bài viết tập trung khảo cứu quá trình phát triển của hệ thống nhà thờ Công giáo từ khi du nhập vào Việt Nam đến nay, đồng thời, phân tích đặc điểm kiến trúc và vai trò văn hóa - xã hội qua hai giai đoạn chính: thời kỳ Công giáo mới du nhập và ảnh hưởng mạnh mẽ của kiến trúc châu Âu và thời kỳ hiện đại với sự giao thoa, hội nhập hóa phong cách kiến trúc. Bài viết giới thiệu các phong cách kiến trúc nhà thờ tiêu biểu ở Việt Nam, cùng với vật liệu và kỹ thuật xây dựng đặc trưng, từ đó khẳng định kiến trúc nhà thờ Công giáo đã trở thành một phần quan trọng của không gian văn hóa Việt Nam với những giá trị lịch sử, nghệ thuật và văn hóa đặc sắc.

Từ khóa: Công giáo, kiến trúc nhà thờ, kiến trúc Á Đông, kiến trúc phương Tây, bảo tồn di sản tôn giáo.

9. Mai Thuỳ Anh: Sự truyền bá và phát triển của Nhất Quán đạo: Quá trình toàn cầu hóa tôn giáo

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa ngày càng sâu rộng, các tôn giáo trong đó có Nhất Quán đạo không chỉ còn giới hạn trong phạm vi địa lý nơi ra đời, mà còn đang tích cực mở rộng ảnh hưởng ra toàn thế giới. Bài viết hướng đến làm rõ quá trình phát triển của Nhất Quán đạo qua các giai đoạn ở một số quốc gia, vùng lãnh thổ cụ thể. Những dữ liệu chi tiết được phân tích tổng hợp cho thấy một giáo phái tôn giáo có nguồn gốc địa phương đã thích nghi với nhiều nền văn hóa xã hội đa dạng để trở thành một tôn giáo có tính quốc tế hóa tiêu biểu.

Từ khóa: Nhất Quán đạo, toàn cầu hóa tôn giáo, sự truyền bá và phát triển.

10. Phạm Minh Phương: Tục thờ Mẫu Thoải ở đền Hàn Sơn, Thanh Hoá: từ góc nhìn tôn giáo học sinh thái

Tóm tắt: Bài viết khảo cứu phong tục thờ Mẫu Thoải tại đền Hàn Sơn (Thanh Hoá) từ góc nhìn tôn giáo học sinh thái, dựa trên tư liệu điền dã và hệ thống các công trình nghiên cứu hiện có. Đền Hàn Sơn là không gian giao thoa giữa tín ngưỡng thờ nước, thờ anh hùng dân tộc và văn hóa thờ Mẫu; thể hiện rõ nét tinh thần hài hòa giữa con người và tự nhiên, giữa lịch sử và tín ngưỡng tại địa phương. Nghiên cứu làm rõ lịch sử hình thành quần thể khu di tích, cấu trúc bài trí, nghi lễ rước trong lễ hội, cùng các biểu tượng nước - núi gắn với sinh thái học tại

địa phương. Kết quả cho thấy tín ngưỡng thờ Mẫu Thoải tại đền Hàn Sơn không chỉ duy trì chức năng tín ngưỡng mà còn góp phần điều tiết quan hệ cộng đồng môi trường, phản ánh vai trò xã hội và bảo vệ hệ sinh thái của tín ngưỡng này.

Từ khóa: Tôn giáo học sinh thái, tín ngưỡng dân gian, Mẫu Thoải, đền Hàn Sơn, Thanh Hóa.

11. Phạm Thị Hà Xuyên: Tín ngưỡng thờ cá Voi ở vùng biển Sầm Sơn, tỉnh Thanh Hoá trong bối cảnh hiện nay

Tóm tắt: Tín ngưỡng thờ cá Voi giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong đời sống tinh thần của cộng đồng ngư dân vùng biển Sầm Sơn, tỉnh Thanh Hóa, qua nhiều giai đoạn lịch sử. Bài viết tập trung khảo sát quá trình thực hành tín ngưỡng này, đồng thời, phân tích hiện trạng không gian thờ tự và hệ thống thiết chế liên quan. Từ kết quả nghiên cứu thực tiễn, bài viết chỉ ra một số thách thức nổi bật như sự thiếu hụt lớp kế cận, hạn chế về nguồn nhân lực và kinh phí quản lý, cùng tình trạng xuống cấp của cơ sở thờ tự. Trên cơ sở đó, tác giả đề xuất các giải pháp nhằm tăng cường sự gắn kết cộng đồng, phát huy vai trò chủ thể văn hóa của người dân địa phương, chú trọng công tác trao truyền giá trị tín ngưỡng và nâng cao năng lực quản lý văn hóa trong bối cảnh phát triển kinh tế - xã hội hiện nay.

Từ khóa: Tín ngưỡng, thờ cá Voi, cư dân ven biển, Sầm Sơn, Thanh Hóa.

12. Đỗ Duy Hưng: Hình tượng Bà Chúa Then tại đền Chúa Then, thôn Nà Cốc, xã Bình Gia, tỉnh Lạng Sơn

Tóm tắt: Bà Chúa Then là nhân vật linh thiêng được người dân thôn Nà Cốc phụng thờ, là vị Thần chủ của ngôi đền mang tên “Chúa Then Linh Từ”. Đây là vị thần linh quan trọng trong niềm tin của dân thôn bản hạt cũng như những người thực hành tín ngưỡng Then và tín ngưỡng Thờ Mẫu Tam, Tứ Phủ. Bà Chúa Then xã Bình Gia, Lạng Sơn có sức ảnh hưởng đến cả hai tín ngưỡng thờ Then và thờ Mẫu Tam, Tứ phủ. Bà Chúa Then xuất hiện trong hai tín ngưỡng với vai trò là một vị tổ nghề. Trong bài viết này, tác giả sẽ phân tích rõ về niềm tin và chức năng của Bà Chúa Then trong đời sống cộng đồng.

Từ khóa: Tín ngưỡng tộc người, Then, Chúa Then, Lạng Sơn.

ABSTRACT 4/2025

1. Tran Thi Phuong Anh: *The “Renaissance” of Protestant Hmong Communities in The Northern Border Region and Its Driving Factors: A Case Study of Sin Suoi Ho Village, Lai Chau Province*

Abstract: Sin Suoi Ho Village is inhabited by the Hmong people in the northern border region of Lai Chau Province. Historically one of the poorest villages in the country, Sin Suoi Ho has emerged as a notable tourist destination, recognized for its distinctive cultural heritage and natural landscapes. This transformation represents a “renaissance” of the Protestant Hmong community in the borderlands, realized through a comprehensive process in which internal cognitive shifts translate into tangible external practices, including infrastructure development, establishment of marketplaces, and the creation of local economic models. This process is propelled by the interplay of effective State support policies, the influence of Protestantism in shaping new lifestyles, and the community’s endogenous capacities. Accordingly, Sin Suoi Ho serves as a compelling example of the Hmong community’s capacity for self-renewal and sustainable development in the contemporary context.

Keywords: Hmong people, Protestantism, socio-economic transformation, Sin Suoi Ho Village, Lai Chau.

2. Le Thi Mui: *The Role of Social Relationships among Migrant Ethnic Minority Workers in Some Industrial Zones of Bac Ninh Province*

Abstract: This article investigates the role of social relationships among migrant ethnic minority workers in several industrial zones in Bac Ninh Province. Social relationships enable ethnic minority workers to navigate and overcome barriers in their new living environments, particularly by facilitating job seeking, access to information, informal financial support, and social integration. These relational networks also constitute an important source of leverage for attaining economic independence and enhancing their social status within both the family and the broader community. The study further identifies several constraints inherent in these networks and, based on these findings, offers recommendations aimed at strengthening their effectiveness and promoting sustainable social integration for migrant ethnic minority workers in industrial zones.

Keywords: Social relationships, ethnic minority workers, migration, industrial zones, Bac Ninh.

3. Vu Dinh Muoi: *The Current Status of Traditional Cultural Heritage Conservation among The Muong in Ninh Binh Province*

Abstract: The Muong people have a long-standing history of settlement in Vietnam, having developed a rich, diverse, and distinctive cultural heritage. However, under the influence of market economy forces, labor migration, and forest management policies, the traditional culture of the Muong in Ninh Binh is undergoing profound transformations. Many tangible and intangible cultural values are eroding and may even be at risk of disappearing entirely if not promptly preserved. Drawing on empirical research conducted in Cuc Phuong Commune, Ninh Binh Province, and adopting an ethnological perspective, this article analyzes the causes and current status of the transformation of traditional Muong culture in the locality, while also

proposing key considerations for cultural heritage preservation and policy recommendations. Through this approach, the study aims to safeguard and promote the distinctive cultural values of the Muong community within the context of modernization and integration.

Keywords: Preservation, cultural heritage, Muong people, Ninh Binh.

4. Pham Thi Thu Ha: *Traditional Medicinal Practice of The Dao People in Ba Vi Commune, Hanoi: Current Status and Emerging Issues*

Abstract: This article examines the current status of traditional medicinal practice among the Dao people in Ba Vi Commune, Hanoi, focusing on several aspects: contemporary perceptions of medicinal herb use; changes in the availability of medicinal plant resources; the modernization of production, processing, and preservation methods; innovations in the organizational structure of production; and the expansion of markets and branding of medicinal products. From its origins as a supplementary economic activity within traditional livelihoods, traditional medicine has now become a primary source of livelihood, contributing to economic restructuring, income enhancement, and poverty reduction for households. However, this practice also faces several challenges, including the depletion of natural medicinal resources, market integration and competitiveness pressures, inadequacies in the legal framework, and the erosion of indigenous knowledge. Based on these findings, the article proposes recommendations for preserving and developing the Dao people's traditional medicinal practice in the context of socio-economic integration.

Keywords: Ethnic livelihoods, Traditional medicine, Dao people, Ba Vi, Hanoi.

5. Sa Thi Thanh Nga: *Tourism Activities in Moc Chau and Emerging Issues for the Natural Environment*

Abstract: This article analyzes the current situation of tourism activities and the emerging issues concerning the natural environment in Muong Sang Ward, Moc Chau Township, Son La Province. In recent years, community-based tourism, agricultural–rural experiential tourism, and leisure tourism have expanded significantly, generating economic benefits and livelihood opportunities for local residents. However, this growth has also resulted in adverse impacts on the natural environment, including increased solid waste, water pollution, soil degradation, and transformations of ecological landscapes at several tourist sites. Based on these empirical findings, the article proposes solutions aimed at advancing sustainable tourism development that ensures a balanced relationship between socio-economic growth and the stewardship of ecological systems.

Keywords: Tourism activities, natural environment, Moc Chau, ethnic minorities, Son La.

6. Dang Minh Ngoc: *Livelihood Transformations among the Co-Tu in To Poo Village, Ben Giang Commune, Da Nang City*

Abstract: This article examines the processes of livelihood transformation among the Co-tu people in To Poo village, Ben Giang commune, Da Nang city following their relocation to the resettlement area of the Bung River 4 Hydropower Project. Drawing on ethnographic field data, the study demonstrates that the Co-tu have actively adapted to new living conditions by maintaining traditional livelihood practices that remain viable, while simultaneously developing new livelihood models such as restructuring crop and livestock systems toward higher economic value, participating in community-based forest protection, and expanding

labor migration, wage work, and factory employment in industrial zones. These transformations have contributed to improved income, enhanced living standards, and facilitated the community's socio-economic integration. However, the sustainability of these livelihood models continues to depend significantly on State and local support, particularly in subsidized credit, vocational training, and the development of markets for agricultural and forestry products.

Keywords: Livelihoods, livelihood transformation, Co-tu, resettlement, Da Nang.

7. Tran Anh Chau: *Erik Erikson's Perspective on Religion in Relation to The Human Life Cycle*

Abstract: Erik Homburger Erikson (1902-1994), a German-American developmental psychologist and psychoanalyst, is best known for his theory of psychosocial development across the stages of the human life cycle. Although Erikson did not study religion as an independent field, his works and analyses provide an important foundation for understanding the role of religion in shaping both personal and social identity. Erikson referred to religion as a cultural and psychological phenomenon - one that can serve as a source of ego development while also potentially constraining the mind through what he termed "pseudospeciation," a form of religious prejudice. This article analyzes Erikson's key viewpoints on religion, thereby clarifying his understanding of the relationship between religion and the human life cycle.

Keywords: Erikson, religion, life-cycle development, identity.

8. Nguyen The Nam: *Catholic Churches in Vietnam: History and Architectural Styles*

Abstract: This article examines the development of Catholic churches in Vietnam from the introduction of Christianity to the present, focusing on their architectural characteristics and socio-cultural roles. The process is divided into two main periods: the early phase, marked by strong European architectural influence, and the modern phase, in which styles became localized, blending Western elements with traditional Vietnamese motifs. The article also presents representative architectural styles of Catholic churches in Vietnam, along with distinctive construction materials and techniques of each period. On this basis, the study asserts that Catholic church architecture not only reflects the history of missionary activity and cultural exchange but has also become an integral part of Vietnam's cultural landscape, embodying significant historical, artistic, and cultural values.

Keywords: Catholic church architecture, East Asian architecture, Western architecture, religious heritage preservation.

9. Mai Thuy Anh: *The Dissemination and Development of Yiguandao: The Globalization Process of Religious Phenomenon*

Abstract: In the context of increasing globalization, religions, including Yiguandao, are no longer confined to the geographical areas of their origin but are actively expanding their influence worldwide. This article aims to clarify the development of Yiguandao across different stages in selected countries and regions. Detailed and synthesized data demonstrate how a locally originated religious movement has adapted to diverse social and cultural contexts, evolving into a globally recognized religion. The study highlights the mechanisms through which Yiguandao navigates cultural adaptation and the processes that enable a traditionally local faith to achieve internationalization.

Keywords: Yiguandao, religious globalization, dissemination and development.

10. Pham Minh Phuong: *Worshipping the Mother Goddess Thoai at Han Son Temple, Thanh Hoa: From the Perspective of Ecological Religious Studies*

Abstract: This article investigates the worship of Mother Goddess Thoải at Hàn Sơn Temple (Thanh Hóa) from the perspective of ecological-religious studies, drawing on fieldwork materials and existing scholarly sources. Hàn Sơn serves as a sacred space where water worship, hero cults, and the Mother Goddess tradition intersect, reflecting distinct forms of local ecological ethics and a worldview that emphasizes harmony between humans and nature, as well as between history and belief. The study clarifies the historical development of the architectural complex, its spatial and ritual layout, festival processions, and the symbolic interplay of water and mountain integral to local ecological morality. The findings show that the Mother Goddess Thoải worship at Hàn Sơn Temple not only fulfills spiritual functions but also contributes significantly to shaping community–environment relations, highlighting both the social and ecological roles of this belief system.

Keywords: Mother Goddess Thoải, Hàn Sơn Temple, folk belief, ecological ethic, Thanh Hóa.

11. Pham Thi Ha Xuyen: *Whale Worship Belief in the Coastal Area of Sam Son, Thanh Hoa Province in the Contemporary Context*

Abstract: The belief in Whale Worship holds a particularly significant place in the spiritual life of fishing communities in the coastal area of Sam Son, Thanh Hoa Province, across multiple historical periods. This article examines the practices associated with this belief and analyzes the current condition of worship spaces as well as the institutional structures related to them. Drawing on empirical research, the study identifies several prominent challenges, including the shortage of successor generations, limitations in human resources and management funding, and the deterioration of worship facilities. Building on these findings, the article proposes solutions aimed at strengthening community cohesion, enhancing the cultural agency of local residents, and prioritizing the transmission of belief-based values while improving cultural management capacity within the context of contemporary socio-economic development.

Keywords: Belief, Whale Worship, coastal communities, Sam Son, Thanh Hoa.

12. Do Duy Hung: *The Image of Bà Chúa Then at The Chúa Then Temple, Nà Cốc Village, Bình Gia Commune, Lạng Sơn Province.*

Abstract: Bà Chúa Then is a sacred figure venerated by the residents of Nà Cốc village, serving as the principal deity of the Chúa Then Linh Từ Temple. This deity holds significant spiritual importance for local communities as well as for practitioners of Then worship and the Mother Goddess cults of Tam and Tứ Phủ (Three and Four Palaces). At Bình Gia, Lạng Sơn, Bà Chúa Then exerts influence over both folk religious traditions, appearing in each as a patron of specific professions. This article analyses the beliefs associated with Bà Chúa Then and her functions within these intertwined folk religious practices, highlighting her role as both a spiritual authority and a cultural symbol within the local community.

Keywords: Folk belief, Then, Bà Chúa Then, diviner deity, Lạng Sơn.